

11.7.2006

Ομιλία Δημήτρη Δασκαλόπουλου, Προέδρου του ΣΕΒ
«ΑΝΟΙΚΤΟ ΦΟΡΟΥΜ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ»
Αθήνα, 11 Ιουλίου 2006

Η ανάπτυξη μέσα από την επίτευξη μίας ανταγωνιστικής οικονομίας σε συνδυασμό με κοινωνική συνοχή είναι στενά συνδεδεμένη με το πνεύμα και το γράμμα του Συντάγματος.

Το Σύνταγμα διασφαλίζει τη μορφή του Πολιτεύματος, κατοχυρώνει τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα και ρυθμίζει τις σχέσεις της Πολιτείας με την Κοινωνία και την Οικονομία, ορίζοντας τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων του Κράτους.

Ο ΣΕΒ, ως ο κατ' εξοχήν θεσμικός εκπρόσωπος της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, των δυνάμεων που παράγουν πλούτο και θέσεις εργασίας, δεν νοείται να παραμείνει ουδέτερος παρατηρητής σε μία αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη της χώρας, η οποία φιλοδοξεί και πρέπει να δημιουργήσει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο ικανό να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες και διεκδικήσεις.

Η πρωτοβουλία αυτού του «Ανοιχτού Φόρουμ» με θέμα τη «Συνταγματική Αναθεώρηση για Ανάπτυξη και Ευημερία» αποβλέπει ακριβώς να εξετάσει ποιες νέες ιδέες ή και τροποποιήσεις μπορούν και οφείλουν να ενσωματωθούν στο υπό αναθεώρηση Σύνταγμα ώστε αυτό να συμβάλλει στον αναγκαίο εκσυγχρονισμό της χώρας μας.

Εξάλλου, οι ταχείς ρυθμοί αλλαγής, που διεθνώς χαρακτηρίζουν τη σημερινή οικονομία και κοινωνία, απαιτούν ένα ευέλικτο Σύνταγμα, που δεν επιδιώκει να ρυθμίσει κάθε πτυχή της ζωής, αλλά που:

- Διαφυλάσσει τις κοινά αποδεκτές ελευθερίες του ατόμου,
- Διευκολύνει τη γρήγορη προσαρμογή στις νέες εξελίξεις,
- Ενθαρρύνει τις αξίες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, της αποτελεσματικότητας, της βιώσιμης ανάπτυξης,
- Επιτυγχάνει λειτουργική και ποιοτική ισορροπία ανάμεσα στην εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία,
- Εξασφαλίζει την ισονομία ανάμεσα στο Κράτος και τον Πολίτη.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο ΣΕΒ επέλεξε τρεις βασικούς άξονες που τον απασχολούν και τους οποίους προτάσσει από τη δική του πλευρά στη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος:

- Την παιδεία.
- Την ανάπτυξη σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος.
- Το Κράτος Δικαίου.

Σήμερα το πρωί οργανώθηκαν τρία στρογγυλά τραπέζια συζήτησης για τα τρία αυτά μεγάλα θέματα. Έγιναν εισηγήσεις, ακολούθησε συζήτηση και τα συμπεράσματα θα ανακοινωθούν αμέσως μόλις ολοκληρωθεί η ανάλυση και επεξεργασία των όσων διαμείφθηκαν.

Διότι, η παρέμβασή μας τώρα ξεκινά. Με εσωτερικές δράσεις και δημόσιες διεργασίες, ο ΣΕΒ θα επανέλθει στο θέμα, με τις συγκεκριμένες προτάσεις του, επιδιώκοντας έτσι μία εποικοδομητική και δυναμική συνεισφορά στην ευρύτερη συζήτηση που θα διεξαχθεί στο τελευταίο τρίμηνο του έτους.

Δεν θέλω να προκαταλάβω τους άξονες της συζήτησης που θα ακολουθήσει. Αλλά, επειδή τα μεν θέματα είναι τεράστια και πολλά, ο δε χρόνος περιορισμένος, θα θέσω ορισμένα βασικά ερωτήματα που, άμεσα ή έμμεσα, προκύπτουν από τις μέχρι τώρα συζητήσεις και που, βεβαίως, εντάσσονται στους τρεις άξονες που έχουμε επιλέξει να προβάλουμε. Θα θέσω τον προβληματισμό αυτό με τη μορφή θετικών τοποθετήσεων και οι συμμετέχοντες στο πάνελ καλούνται να τοποθετηθούν με τη σειρά τους.

Γενικό πλαίσιο

1. Το Σύνταγμα δεν χρειάζεται να ρυθμίζει τα πάντα. Είναι διακήρυξη αρχών –όχι νομοθέτημα. Πρέπει να είναι σύντομο και να παρέχει «ευλυγισία» προσαρμογής.
2. Η αναθεώρησή του οφείλει να είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Παιδεία

Στη σύγχρονη οικονομία η γνώση σε συνδυασμό με την καινοτομία και τη δια βίου εκπαίδευση αποτελούν το νέο συντελεστή παραγωγής. Αυτή η ανάγκη για ανθρώπινο δυναμικό υψηλής ποιότητας επιτάσσει εκπαιδευτικά συστήματα ικανά να παρέχουν στους νέους τα απαραίτητα αυτά εφόδια.

Η δημόσια παιδεία, που αποτελεί τον κορμό της παιδείας στην Ευρώπη και παγκόσμια, είναι θεμελιώδες συνταγματικό δικαίωμα και ατομική ελευθερία για την απόκτηση ουσιαστικής γνώσης και πτυχίου που να δημιουργεί προοπτική άμεσης απασχόλησης σε σύγχρονα επαγγέλματα για όλους τους νέους.

Το σύστημα της παιδείας πρέπει να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους, χωρίς οικονομικά εμπόδια και αποκλεισμούς, με μοναδικά κριτήρια την αξιοκρατία και την πρόοδο. Η παιδεία αυτής της μορφής διασφαλίζει την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα και τα δύο αυτά μαζί την κοινωνική συνοχή.

Η δυνατότητα παράλληλης λειτουργίας μη κρατικών πανεπιστημίων, ενώ δεν αποτελεί κύριο θέμα ούτε τη λύση των προβλημάτων της ανώτατης εκπαίδευσης, θα αυξήσει τις επιλογές των νέων μας και μπορεί να συμβάλλει στον παραπέρα εκσυγχρονισμό της παιδείας.

Στόχος της Συνταγματικής Αναθεώρησης οφείλει να είναι η ενσωμάτωση εκείνων των αρχών που θα διασφαλίζουν τον ριζικό εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματός μας —την ποιοτική του αναβάθμιση— που απαιτεί:

- Κρατικά και μη κρατικά σχολεία/πανεπιστήμια.
- Δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση.
- Αποδέσμευση της δημόσιας χρηματοδότησης από τη διοικητική λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Ανεξαρτησία των ΑΕΙ από το Κράτος και τα κόμματα.
- Ανεξάρτητη αρχή πιστοποίησης.

Οικονομική ελευθερία

Το Ευρωσύνταγμα που κύρωσε η Ελληνική Βουλή, με συντριπτική πλειοψηφία (ν. 3341/06) στο άρθρο 1-3 αναφέρει ότι:

«Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και εσωτερική αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.»

Στο άρθρο III-177 αναφέρεται ότι:

«...η δράση των κρατών-μελών ...περιλαμβάνει... τη θέσπιση οικονομικής πολιτικής ...που ασκείται σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.»

Το άρθρο 106 του ελληνικού Συντάγματος, το οποίο δεν περιλαμβάνεται στα υπό αναθεώρηση άρθρα, αντίθετα προβλέπει ότι:

- α) «Τα κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα....» (Παρ 1)
- και
- β) Αναγκαστική συμμετοχή του Κράτους ή άλλων δημόσιων φορέων σε επιχειρήσεις έως και του βαθμού της εξαγοράς (Παρ. 3).

Ο ΣΕΒ θεωρεί ότι το ελληνικό Σύνταγμα οφείλει να διασφαλίζει τις ίδιες οικονομικές αρχές και αξίες που εμπεριέχει το Ευρωσύνταγμα.

Περιβάλλον και Ανάπτυξη

Η έννοια της «αιφορίας» έχει δημιουργήσει ένα πλαίσιο ιδιαίτερα περιοριστικό για τον νομοθέτη και τον δικαστή με σημαντικές επιπτώσεις στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας, κυρίως όταν αξιολογείται η συμβατότητα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων με την έννοια της «αιφορίας».

Καμία διεθνής σύμβαση και κανένα άλλο Σύνταγμα δεν κάνει λόγο για την αρχή της αειφορίας, αλλά για την αρχή της «βιώσιμης ανάπτυξης». Περιβάλλον και ανάπτυξη δεν πρέπει να θεωρούνται έννοιες αντίθετες, αλλά συμβατές και αλληλοσυμπληρούμενες. Δεν μιλάμε για περιβάλλον ή ανάπτυξη, αλλά για περιβάλλον και ανάπτυξη.

Αναδεικνύεται κατά συνέπεια η σκοπιμότητα της αναθεώρησης του άρθρου 24 του Συντάγματος με στόχο την εισαγωγή της έννοιας της «βιώσιμης ανάπτυξης» αντί της «αρχής της «αειφορίας».

Πέρα από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι η υφιστάμενη Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία διασφαλίζουν επαρκώς την περιβαλλοντική πολιτική μέριμνα. Απαιτείται πιστή εφαρμογή αυτών.

Κράτος Δικαίου

Η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει σήμερα έλλειμμα Κράτους Δικαίου, το οποίο μεταφράζεται τελικά σε έλλειμμα ουσιαστικής Δημοκρατίας. Αυτό συνεπάγεται αποδυνάμωση των ατομικών δικαιωμάτων μπροστά στην αποδυνάμωση της νομοθετικής και τη γιγάντωση της εκτελεστικής εξουσίας, μπροστά στην αυθαιρεσία οργάνων του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών απαιτεί:

1. Εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης.
2. Έλεγχο των επιπτώσεων της νομοθεσίας – ως προς τα δημοσιονομικά, τον ανταγωνισμό, την επιχειρηματική δράση και την ανάπτυξη. Οι νόμοι 3310 και 3021, αν και δεν αντιβαίνουν στο ισχύον Σύνταγμα, ευθέως ναρκοθετούν την επιχειρηματική δράση.
3. Περιορισμό της αυθαιρεσίας, κυρίως με την αναμόρφωση του θεσμού της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Η έκδοση κανονιστικών αποφάσεων από τα διοικητικά όργανα –ιδιαίτερα σε επίπεδο Περιφέρειας— συχνά ανατρέπονται από τα διοικητικά δικαστήρια (ΣτΕ) –γεγονός που οδηγεί στην απώλεια ήδη ανεπαρκών πόρων και στην αποθάρρυνση της βιώσιμης ανάπτυξης και της υγιούς επιχειρηματικής δράσης.
4. Διασφάλιση της ισονομίας ανάμεσα στους πολίτες και το κράτος με:
 - i. Ουσιαστικά ανεξάρτητους θεσμούς (Επιτροπή Ανταγωνισμού, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ΕΣΡ, ΕΕΤΤ, ΡΑΕ, κ.λπ.).
 - ii. Την ενίσχυση των θεσμών και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών. Η αναθεώρηση του Συντάγματος, ενισχύοντας τη συμμετοχική διαδικασία και προσβλέποντας σε μία πιο πρόσφορη δημόσια διακυβέρνηση, θα κέρδιζε αν αναγνώριζε την κοινωνία των πολιτών και θα συνέβαλε, έτσι, πιο αποφασιστικά στον εμπλουτισμό και την ενδυνάμωση του κοινωνικού διαλόγου.

- iii. Την απόδοση στους κοινωνικούς εταίρους του θεσμικού τους ρόλου –οπότε και της συνευθύνης τους στον σχεδιασμό των πολιτικών. Οι κοινωνικοί εταίροι παραμένουν, και στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, οι φτωχοί συγγενείς του πολιτικού συστήματος. Συνδιαλέγονται με το κράτος στη βάση επί μέρους αιτημάτων τους αντί να συμμετέχουν θεσμικά στη διαμόρφωση των αποφάσεων με συλλογικές θέσεις και προτάσεις. Η αναθεώρηση του Συντάγματος θα πρέπει να αναγνωρίζει την αυξημένη ευθύνη τους και τον ουσιαστικό τους ρόλο στην εθνική ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή. Ο ρόλος τους αυτός, εξάλλου, ρητά αναγνωρίζεται στο Ευρωσύνταγμα (άρθρο III-212) όπου αναφέρεται ότι:

«Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων μπορεί να οδηγήσει, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, στη σύναψη συμβατικών σχέσεων, ενδεχομένως και συμφωνιών.Οι συμφωνίες εφαρμόζονται όταν το ζητούν από κοινού τα υπογράφοντα μέρη, σε ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής.».

Η αναθεώρηση του Συντάγματος είναι προφανώς αρμοδιότητα της κυβέρνησης και των πολιτικών δυνάμεων. Είναι, όμως, και ευθύνη των κοινωνικών εταίρων. Ο Καταστατικός Χάρτης της χώρας δεν μπορεί να αποτελεί αποκλειστικά αντικείμενο πολιτικής διαπραγμάτευσης. Πρέπει να είναι και αποτέλεσμα ουσιαστικού κοινωνικού διαλόγου.

Στο πλαίσιο αυτό ο ΣΕΒ μαζί με την Ελλάδα της πρωτοβουλίας θα συμμετάσχει στο διάλογο με τις ιδέες, την κριτική, τις προτάσεις του.

Η πρωτοβουλία του Ανοιχτού Φόρουμ σηματοδοτεί τη βούλησή μας, την ετοιμότητά μας, την ευθύνη μας. Είναι μία πρώτη εκδήλωση ενδιαφέροντος – που φιλοδοξούμε να δώσει το έναυσμα για τη συντεταγμένη παρέμβαση των κοινωνικών εταίρων σ' ένα μείζον ζήτημα που αφορά το κοινό μας μέλλον.